

RETSSIKKERHED

ADVOKATRÅDETS PROGRAM 2009

Retssikkerhed

Retssikkerhed er en fundamental værdi i det danske samfund.

Retssikkerhed sikrer, at du som individ har en frihed og nogle rettigheder, som ikke uden videre kan begrænses. Hverken af politi, folketing eller andre myndigheder.

Retssikkerhed er nærmest usynlig, når den er der. Den er lettest at få øje på, når den er ved at forsvinde. Så føler borgerne sig udsat for overgreb. Det kan f.eks. ske, hvis retten til at forsamles indskrænkes eller ytringsfriheden krænkes.

Advokatrådet har til formål at værne om din retssikkerhed. Vi skal og vil protestere, hvis dine frihedsrettigheder kommer under pres.

Det har vi skrevet et program om. Vi har en lang række konstruktive forslag til, hvordan borgernes og virksomhedernes retssikkerhed kan blive bedre.

Denne pjece indeholder en kort præsentation af vores konkrete forslag. Du kan læse hele programmet på www.advokatsamfundet.dk.

BEHOV FOR ØGET RETSSIKKERHED

Balancen mellem hensynet til at beskytte borgerne mod overgreb fra staten og hensynet til terrorbekæmpelse har ændret sig markant. Følgerne af terrorangreb i Europa, USA og Asien har medført mange stramninger af love. Derfor har vi:

Etableret Center for Lov og Ret med et bredt udvalg af de toneangivende aktører på retsområdet. Formålet er at fremme debatten om retssikkerhed.

Udskrevet en international prisopgave om retssikkerhed med en præmiesum på én million kroner.

UDGIVER
ADVOKATRÅDET
Kronprinsessegade 28
1306 København K
Telefon 33 96 97 98
www.advokatsamfundet.dk

Borgernes retssikkerhed

Der er fokus på forbrugernes retssikkerhed, ikke mindst i økonomiske krisetider. Derfor vedtager politikerne stadig mere lovgivning, som skal sikre forbrugernes retsstilling. Det støtter vi.

Forbrugerne bør sikres reel oplysning om, hvornår de modtager uafhængig rådgivning. Efter vores opfattelse er f.eks. pengeinstitutternes og ejendoms-mæglernes rådgivning ikke uafhængig. Vi foreslår, at regeringen nedsætter et udvalg til at se på, hvorledes man bedst sikrer forbrugerne en uafhængig og uvildig rådgivning.

Vi opfordrer ministerierne til at lade sig rådgive af eksperter, der kan sikre borgernes retssikkerhed. I dag består f.eks. det rådgivende råd på området, IKT-rådet, udelukkende af repræsentanter for IT-branchen samt offentlige myndigheder.

FOKUS PÅ VIRKSOMHEDERNE

Forvaltningen kan i dag – uden domstolskontrol – afgøre en sag ved at udskrive bøder til en virksomhed, blot virksomheden erklærer sig enig i bøden. Formålet er at undgå besvær og udgiften til en lang retssag. Sagerne drejer sig ikke kun om småting. Det kan ikke udelukkes, at nogle af sagerne ville få et andet resultat, hvis de var blevet indbragt for domstolene. Den slags sager indebærer derfor en risiko for, at en virksomhed vil blive straffet, selv om den er uskyldig.

Vi opfordrer regeringen til at kulegrave området og opstille nye regler, som sikrer, at ingen virksomheder føler sig presset til at acceptere en bøde, blot fordi det er "nemt".

Medierne som medspillere

Pressen har en vigtig opgave med at fortælle borgerne om retsvæsenet og dække retssager. En fri og kritisk presse er nødvendig for ethvert demokrati. Men er journalisterne altid "klædt på" fagligt set til at dække meget komplicerede sager, f.eks. om svindel eller konkurs?

Vi ønsker, at journalister har de bedste mulige forudsætninger for at fortælle borgerne om retssystemet og de sager, der optager borgerne. Derfor vil vi afholde gratis kurser i grundlæggende retssikkerhed for journalister.

Domstolene har en svær rolle, når udfaldet af en retssag skal forklares til borgerne. Dommerne i en sag udtaler sig gennem den trufne afgørelse, og sådan skal det være. Andre lande har gode erfaringer med at lade dommere, der ikke har haft noget med den konkrete sag at gøre, fortælle med almindelige ord, hvad en afgørelse egentlig betyder. Disse dommere kaldes mediedommere.

Vi mener, at alle danske domstole bør indføre en ordning, hvor der udpeges mediedommere.

DOMSTOLENE BØR STYRKES

Der har i de senere år været fokus på, at borgerne nemt skal kunne kommunikere med offentlige myndigheder via internettet. Desværre fungerer domstolene på et ringere teknologisk niveau end den offentlige forvaltning generelt.

Vi opfordrer Folketinget til at bringe domstolene på niveau med den statslige forvaltning, når det gælder digital kommunikation.

En stigende del af lovene i Danmark udspringer af regler vedtaget i EU. Derfor har EU bedt medlemslandene om at sørge for, at dommerne får styrket kendskabet til EU-ret og EF-Domstolens procedurer.

Vi foreslår, at anbefalingerne fra EU bliver fulgt op i uddannelsen af danske dommere.

Domstolene, som fortolkere af loven, er essentielle for et velfungerende demokrati. Det er vigtigt, at borgerne rent faktisk har adgang til at følge med i, hvordan loven skal forstås. Desværre findes der fortsat ikke en offentlig tilgængelig database over domme til trods for, at både domstolene og politikere siden 2001 har diskuteret sagen. Det er et alvorligt demokratisk problem, at borgere, medier og politikere ikke kan følge med i retsudviklingen.

Vi mener, at Folketinget inden for en kort frist bør sikre, at der etableres en gratis, offentlig tilgængelig database over danske domme.

Der er en tendens til, at både politiets anklagere og forsvarerne kommenterer en retssag undervejs i forløbet. Det kan påvirke vidner, domsmænd, nævninge og den politiske stemning. En retssag bør kun afgøres i retssalen ud fra de oplysninger, der fremkommer i retssalen.

Vi inviterer derfor Rigsadvokaten, Rigspolitiet og forsvarsadvokaterne til at deltage i et udvalg, som skal finde fælles retningslinjer for god kommunikation med pressen i straffesager.

Lovgivningen halter

Lovmøllen maler i et højere tempo, end nogensinde før. Vi hjælper regeringen med at forbedre dens lovforslag ved at kommentere forslagene, inden de vedtages. Men det sker desværre ofte, at der er problemer med kvaliteten af de fremsatte lovforslag. Det siger sig selv, at det er til stor skade for borgernes retssikkerhed. Vi mener, at en del af problemet kan afhjælpes, hvis de relevante medarbejdere i ministerierne får bedre kendskab til, hvordan lovforberedende arbejde foregår.

Derfor bør alle ansatte i ministerierne, som arbejder med at forberede lovforslag, på et grundkursus tilrettelagt af Justitsministeriet. Samtidig bør Justitsministeriets lovafdeling styrkes.

Vi har konstateret, at der bliver stadig flere eksempler på, at love er uklare eller går imod grundlæggende retsprincipper.

Vi mener derfor, at alle nye lovforslag også bør indeholde et afsnit, som beskriver følgerne for retssikkerheden, hvis lovforslaget vedtages.

KVALITET I DEN OFFENTLIGE FORVALTNING

Det kan være svært for almindelige borgere at varetage deres egen sag i en sag mod det offentlige. Og uden kvalificeret hjælp risikerer man at komme i klemme i systemet. Retssikkerheden for den enkelte svækkes.

Der er behov for at sikre borgerne en kvalificeret, uafhængig rådgivning i visse typer af forvaltningssager. Vi opfordrer regeringen til at nedsætte et udvalg, som skal se på, hvordan man bedst sikrer borgernes retssikkerhed.

Advokatens rolle i retssamfundet

Advokater har en særlig rolle i et retssamfund som det danske. De sikrer alle borgere uafhængig rådgivning. Folketinget har bestemt, at det ikke skal afhænge af pengepungens størrelse, om man kan få bistand af en advokat, og om man har, og kan få, ret. Desværre er ordningerne med retshjælp blevet væsentligt forringet. I dag kommer det i første omgang an på din private forsikring, om du kan få hjælp til at betale advokaten.

Vi opfordrer regeringen til at nedsætte et udvalg, som skal kulegrave retshjælpen, så både borgere og virksomheder får reel adgang til uafhængig rådgivning, hvis de ikke selv kan betale for det.

Vi vil, gerne sammen med domstolene og Rigsadvokaten, udvikle et undervisningsprogram om retssystemet og dets aktører, som tilbydes ungdomsuddannelserne. Vi vil koble materialet med tilbud om at møde op på de enkelte institutioner.

Centralt for advokatens rolle er også, at en borger eller virksomhed kan være helt sikker på fortrolig og uvildig rådgivning hos en advokat. Det helt grundlæggende vilkår er kommet under pres siden 2001, hvor regeringer over hele verden skærpede jagten på hvidvask af penge og finansiering af terrorisme. I flere omgange har man forsøgt at indskrænke advokaternes tavshedspligt. Men der er en grænse. Det har to højesteretsdomme fra udlandet slået fast.

Vi opfordrer derfor regeringen til at nedsætte et udvalg, som i lyset af de to udenlandske domme skal se på, hvor grænsen mellem jagten på sorte penge og advokaters tavshedspligt går.

Samme fokus på terrorisme har haft en anden uheldig effekt på borgernes retssikkerhed: Når en borger er under anklage, har forsvareren i sagen adgang til det relevante materiale i sagen. For hvis man ikke kender det grundlag, anklagerne bygger på – hvordan skal man så forsvare sig? Alligevel har advokater i visse sager siden 2001 fået beskåret adgangen til det materiale, som politiet har.

Vi mener, at regeringen bør nedsætte et udvalg, som skal se på de begrænsninger, der er indført. Borgernes retssikkerhed er betydeligt svækket, når hverken de og deres forvarer ved, hvad de skal forsvare sig imod.

Globaliseringen påvirker retssamfundet

En stadig større del af dansk lovgivning kommer, fordi vi skal gennemføre f.eks. direktiver fra EU eller internationale traktater. Det er ofte en svær øvelse, fordi reglerne ikke bare uden videre lader sig skrive ind i danske love.

Vi anbefaler, at alle ministerier får øget kendskabet til, hvordan man gennemfører udenlandske regler i dansk ret, så lovene stadig er klare og stemmer overens med den øvrige lovgivning.

Vi anbefaler, at regeringen etablerer en elektronisk database over de internationale traktater, Danmark har tiltrådt. Databasen skal også oplyse, om vi har gennemført reglerne i dansk ret, og om vi har taget forbehold.

I en globaliseret verden er vores retssystem ikke en isoleret ø. Advokater, politi og anklagere er globalt orienterede og samarbejder på tværs af grænser. Men gælder det samme for domstolene? Ønsker vi f.eks. at alle EU-landene har samme straffesystem? Skal straffene være ens i alle EU-lande, og hvad sker der, hvis de ikke er? Der er et klart behov for at se på det store billede – hvor skal vi hen?

Vi opfordrer regeringen til at give sit bud på det danske retsvæsen i en globaliseret verden. Regeringen bør afgive en visionsrapport til Folketinget, som kan være grundlag for de fremtidige retspolitiske beslutninger.